

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Вихляєва Юрія Миколайовича на дисертацію Литв'якова Михайла
Викторовича «Педагогічна корекція емоційно-вольової сфери дітей 5 – 7 років
із порушеннями опорно-рухового апарату засобами фізичних вправ у воді»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі
знань 01 «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта»

Актуальність дисертаційного дослідження незаперечна, так як педагогічна корекція емоційно-вольової сфери дітей 5–7 років із порушеннями опорно-рухового апарату дуже важлива, адже ефективних способів реабілітації дітей, особливо з дитячим церебральним паралічем не існує. Тому дослідження дисертанта, в якому задіяна розроблена авторська методика застосування фізичних вправ у воді, значно посилило ефективність корекції дітей.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Окрім терапевтичних вправ та запропонованих новацій у вигляді розтяжок та іншого знарядження, автором детально обґрунтовані переваги водного середовища, які являються необхідним компонентом запропонованої методики, що забезпечують необхідний терапевтичний ефект. Сформульовані у дисертації наукові положення є новими концепціями, що дозволяють дієво організувати реабілітаційний процес нервово-м'язових структур дітей з порушеннями опорно-рухового апарату у тому числі з таким неординарним розладом як дитячий церебральний параліч.

Достовірність і наукова новизна отриманих результатів. В опублікованих працях дисертантом досягнута достатньо повна ступінь викладу проведених досліджень. У своєму дисертаційному дослідженні та відповідних працях автор визначив педагогічні умови, засоби і методи, що обумовлюють педагогічну корекцію емоційно-вольової сфери дошкільників із порушенням опорно-рухового апарату. Організація експериментальних досліджень потребувала значних зусиль, адже виконання корекційних терапевтичних вправ у водному середовищі не має аналогів. Запропоновано комплекси коригуючих терапевтичних вправ у воді диференційовано для емоційної і вольової сфери за таким комплексним алгоритмом: первинна адаптація дітей до нового (водного) середовища; індивідуальні ігри з іграшками у воді; колективні ігри на воді;

опускання обличчя у воду; дозована затримка дихання у воді; часткове і повне занурення у воду з головою; видих у воду (звичайний і пролонгований); відкривання очей під водою; орієнтування у підводному просторі; цілеспрямоване збирання іграшок з дна басейна; утримання на воді; пересування на воді за допомогою плавзасобів (збільшення дистанції, що долається); засвоєння самостійного плавання зручним способом; стрибки у воду з висоти різними способами; використання обтяжень на кінцівках при плаванні; використання еластичних джгутів як опір (при плаванні); навмисне «виключення» при плаванні окремих кінцівок; елементи дозованої драматизації у рухово-ігровій діяльності дітей у воді.

Оцінка змісту дисертації, її загальної завершеності Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (262 найменувань, у тому числі 54 – іноземними мовами) і додатків. Повний обсяг дисертації становить 259 сторінок, із них основного тексту – 210 сторінки. Текст роботи містить 4 таблиці, 7 рисунків, 8 фотографій. Тобто, оформлення роботи, її структура цілком відповідають встановленим вимогам, а висновки логічно завершують і підводять результати проведених досліджень

Мета дисертаційної роботи Литв'якова Михайла Вікторовича полягає в науковому обґрунтуванні та експериментальній апробації ефективності педагогічної корекції емоційно-вольової сфери дітей 5–7 років із порушеннями опорно-рухового апарату засобами фізичних вправ у воді. Завдання, які поставив перед собою дисертант, доволі складні і стосуються корекції маловивченої емоційно-вольової сфери дошкільників із порушенням опорно-рухового апарату осіб з допомогою експериментальної перевірки застосування терапевтичних вправ у воді, що потребувало розробки методики виконання вправ саме у теплому водному середовищі.

Цікавою є гіпотеза дисертанта про корекційне гідроакустичне поле (КГП) та його використання в подоланні рухових порушень у дітей. Хоча деякі наукові положення цієї гіпотези не мають загальновизнаного доказового підґрунтя, подальше проведення досліджень у цьому напрямку є дуже перспективним науковим напрямком. Можливий більш сучасний варіант

втягнення хребта, в якому тулуб або голова підтримуються на воді гумовими надувними ємностями, а більш нижні частини тіла (підсилені вагою обтяжувачів) тягнуть тіло користувача донизу і розтягують хребет. Цей спосіб надає можливість виконувати терапевтичні рухи кінцівками та тулубом, що значно підсилює реабілітаційний ефект. У плануванні цих вправ можливо застосування гіпотези про корекційне гідроакустичне поле (КГП), але це припущення потребує експериментального дослідження і підтвердження.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що розроблена авторська методика педагогічної корекції емоційно-вольової сфери дошкільників із порушеннями опорно-рухового апарату вже втілюється в практику дошкільної освіти і може використовуватися не лише у спеціальних закладах (спеціалізованих закладах дошкільної освіти, центрах реабілітації, лікарнях, санаторіях тощо), а й у дитячих садочках комбінованого типу та розвивальних дошкільних закладах із інклюзивною формою навчання.

Методичні напрацювання дослідження можна використовувати під час педагогічних зборів у закладах дошкільної освіти, на нарадах співробітників у лікарнях, санаторіях, реабілітаційних центрах, на батьківських зборах та консультаціях, присвячених підвищенню ефективності психофізичного розвитку дошкільників із порушеннями опорно-рухового апарату.

Дисертант розробив методику використання власної тренажерної системи «РПГ-1» (частини «Рамка»+ «Пантон»+ «Глісер»), модифікація 1. Ефективність експериментального дослідження комплексної методики корекції емоційно-вольової сфери дошкільників із порушеннями опорно-рухового апарату підтверджена підсумками формульованого педагогічного експерименту.

Отримані теоретичні та практичні напрацювання можна застосовувати в навчальному процесі відповідних середніх спеціальних та вищих педагогічних закладів у межах орієнтовних курсів «Теорія та методика адаптивного фізичного виховання дітей із порушеннями опорно-рухового апарату», «Методика викладання адаптивного фізичного виховання в спеціальних закладах дошкільної освіти», при розробці навчальних курсів «Традиційні та інноваційні підходи в системі фізичного виховання та оздоровлення дітей із

порушенням опорно-рухового апарату», «Профілактика і корекція порушень психічного розвитку у дітей дошкільного віку», «Інклюзивне фізичне виховання дітей із порушенням ОРА» – для обласних академій та інститутів післядипломної освіти педагогів, що можна представити як особистий внесок дисертанта.

Не заперечуючи позитивних досягнень дисертанта, необхідно вказати на деякі спірні моменти та помилки, що не знижують загальної цінності роботи:

1. На стор. дисертант зазначає що «основним способом плавання при лікуванні сколіозів визнаний «брас» на грудях з подовженою фазою ковзання». Не заперечуючи важливість цього способу, необхідно додати, що є більш ефективні способи, наприклад, на боку з бічним сколіотичним вигином догори з використанням спеціального обтяжувача (металеві нержавіючі пластини, мішечки з галькою тощо), що тисне на бічний сколіотичний вигін донизу, а вище та нижче по ходу хребта розташовані і зафіксовані підтримуючі пінопластові дощечки, що утримують ці ділянки від просідання, причому ці засоби не заважають користувачу виконувати плавальні рухи, що ефективно забезпечують реабілітацію кістково-м'язових утворень хребта
2. Автором було зазначено (стор. 62), що між компонентами психічного благополуччя та руховою активністю існує тісний зв'язок ($r=0,57$), але ж тісний зв'язок починається як мінімум з $r=0,80$?
3. На стор. 33 автор використовує такі терміни як «антигравітаційний» ефект (ефект невагомості), які стосовно водного середовища, на наш погляд, не зовсім коректні і краще вживати один термін «напіввагомість».
4. Також не зовсім коректний термін «обважнювач», (стор 33 і далі), краще українською «обтяжувач», тобто металеві нержавіючі пластини або інші засоби посилення ваги кінцівок, або тулуба з метою ускладнення рухів або процесу витягнення.
5. На стор 34. Наступна фраза: «Водне середовище в цьому випадку є «стимулювальним», краще «стимулюючим».

6. Необхідні відмітити граматичні помилки, описки, наприклад на стор. 24 («опорно-рухливий» апарату). Стор. 37 («особливо» у хворих), стор.38 (склепіння «стопів») та інші.

Висновок. Зважаючи на актуальність, новизну та важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість та практичну цінність, дисертаційне дослідження Литв'якова Михайла Вікторовича «Педагогічна корекція емоційно-вольової сфери дітей 5–7 років із порушеннями опорно-рухового апарату засобами фізичних вправ у воді» на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії є завершеною роботою та відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії рішенням разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року №341) і може бути рекомендована до захисту в спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта».

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри біобезпеки і здоров'я людини
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

